

krisen og af foreningernes forskellige roller og positioner i forløbet, der fulgte, men det har der altså ikke været tid eller plads til i denne ombæring.

Det skurrer dog i øjne og ører på en 'islam-inkluderende' forsker som undertegnede, når Schmidt konsekvent anvender betegnelsen „Muhammad-krisen“. Var hun vendt tilbage til de respektive foreninger og aktive muslimer, der medvirker i hendes undersøgelse, ville de givet, mere eller mindre samstemmende, have forklaret, at der på ingen måde var tale om en krise vedrørende islams ufejlbarlige profet Muhammad, men alene en krise afledt af nogle karikaturer i en avis. Det ville følgelig have været i hendes informanters ånd at betegne det som 'karikatur-krisen'.

Samlet er bogen et relevant bidrag til forskningen i islam, muslimske miljøer og deres mangeartede fremtrædelsesformer i Danmark. Fremstillingen er dog begrænset af sin metode, idet det nu en gang er de aktive velformulerede religiøse talshvinder og -mænd, der primært fokuseres på og som kommer til orde. Det kunne have været interessant at høre mere om de aktiviteter og diskussioner, der udspiller sig blandt menige medlemmer af foreningerne, når de ikke er i offentlighedens søgelys. Som forfatteren selv påpeger, er der mere at komme efter: „Vi ser islam i de offentlige rum, som vi selv færdes i. Men bag ved disse er der rum, som vi kender langt mindre til, og som vi kan være forundrede over findes“ (s. 49). En fremtidig opgave for forskere, heriblandt antropologer, bliver at studere og analysere disse mere private rum, som vi må antage findes, men som vi endnu ikke har set særligt mange beskrivelser fra. For de, der tager handsken op og kaster sig ud i denne type projekter, er Garbi Schmidts bog et rigtig godt sted at danne sig et overblik over, hvad der rører sig i feltet af islamfortolkninger og muslimske foreninger i Danmark.

*Mikkel Rytter
Ph.d.-stipendiat
Institut for Antropologi
Københavns Universitet*

DR2 Temaaften den 1. 9. 2007 om Tranquebar

Man skulle egentlig være taknemmelig, når de gamle danske koloniale tropebesiddelser overhovedet bliver omtalt, for i lange perioder har de været forbigået i tavshed, hvilket er blevet begrundet med deres ringe betydning for den nationale selvudvikling. Med tv-serien „Slavernes Slægt“, og Nationalmuseets udstilling „På sporet af Congo“ er der imidlertid opstået en interesse for de glemte koloni-eventyr. En hel aften på DR2 giver god plads til at komme omkring det udvalgte emne med nuanceringer og kritisk refleksion, hvis man vælger den vej.

På temaaftenen om Tranquebar var selve programfladen meget logisk inddelt efter den række af engagementer, som danskere er involveret i. Der var en afdeling, der talte om restaurering af de gamle bygninger fra kolonitiden, en anden, der talte om, hvilket samfund disse restaureringsprojekter egentlig foregik i, og endelig fik man rundet tsunamien og dens frygtelige konsekvenser for lokal-samfundet. Anskuer man temaaftenen fra en lidt anden vinkel, kan man se udsendelsen som et geografisk forankret udtryk for Danmark i verden. Her var billeder og tekstuddrag fra den danske kolonitid i Tranquebar, hvilket er med til at vise den lange, om end også stærkt afbrudte, fortælling om Danmark og vores imperiale fortid. Endelig var her de arketyperiske moderne kontaktflader mellem Danmark og det, som i ikke helt så gamle dage hed Den Tredje Verden.

Formidlingen blev varetaget af den rejsende, som er vor tids arketyperiske kontaktperson til Den Tredje Verden. At Vagn, der tidligere har lavet rejseprogrammer, var den rejsende, blev understreget af den underlægningsmusik, som i hvert fald ledte mine tanker hen på rejseprogramserien „Pilot Guides“, der vel næppe kan siges at være kendt for sine dybsindigheder. Tværtimod synes underlægningsmusikken tilkøbet hurtige klip at understrege den rejsendes rastløse søgen efter nye oplevelser og underligt nok sjældent glæden ved at være ankommet. Den rejsende repræsenterede i Tranquebar-udsendelsen seernes formodede nysgerrighed i forhold til et stykke svunden tropisk danmarkshistorie samt en indføring i de nuværende dansk-lokalindiske kontaktflader, som var ganske mange. De omfattede flere projekter udsprunget fra Nationalmuseet, en flok glade amatører, der havde stiftet „Foreningen Trankebar“ til sikringen af Danmarks minde i Tranquebar, en antropologisk kulegravning af den lokale befolkning samt en outsourcet dansk virksomhed, Bestseller, der har valgt at identificere sig selv med et socialt engagement. På denne vis rummede udsendelsen trods sin irriterende overfladiske stil potentialet til at blive et interessant udgangspunkt for at grave i den danske relation med Tranquebar.

Projektlederen fra Bestseller repræsenterede den mest ærligt selvreflekterede tilgang til engagementet i Tranquebar med sin klare udmelding om, at hans aktiviteter var udtryk for et ønske om at bidrage til at udjævne de skævheder, som globaliseringen medfører. Det kan naturligvis stadig indvendes, at en hurtig måde at gøre det på ville være at hæve lønningerne. Men uden at forlade denne centrale pointe var der i hans afdæmpede kritiske selvrefleksion en bevidst og udtrykt anerkendelse af egen deltagelse i globaliseringsprocesser, der ikke lader sig tvinge ned i den trætte neoliberale skabelon om markedets velsignelser. Med engagementet i sociale aktiviteter uden for virksomhedens arbejdsområde demonstreres jo med al ønskelig tydelighed, at det ikke er selve produktionsvirksomheden i sig selv, der garanterer den ønskede sociale fremgang.

Mindst lige så interessant var det imidlertid, at han var den eneste deltager i programmet, der udøvede nogen som helst form for nuanceret tilgang til sin egen deltagelse i genopdyrkelsen af de gamle koloniale forbindelser. Måske blev alle ikke spurgt, (omvendt insisterede de så heller ikke på at få det med), men de, der blev spurgt, meget spagfærdigt i de døende minutter af udsendelsen, om de egentlig ikke var deltagere i et nykolonialt projekt, havde meget svært ved at forholde sig til dette spørgsmål. Fra Nationalmuseet lød svaret, at man selvfølgelig tog indernes ønsker meget alvorligt og betragtede dem som ligeværdige partnere. Men alene der, hvor Nationalmuseet rejser ud med nogle midler, som der ikke står forbedrede sanitære forhold på, eller hvad man nu måtte ønske, men derimod restaurering af gamle kolonibygninger, er der en forudsætningskævhed, som man godt kunne forvente, at Nationalmuseets repræsentant kunne forholde sig mere kritisk til.

Lettest og billigst er det selvfølgelig at udlevere Tranquebargruppen, en selvbestaltet restaureringsgruppe, der fandt det helt OK at stå og afsynge fædrelands-sange, mens Dannebrog nok en gang gik til tops over Dansborg. Det koblet sammen med, at man bad lokale flytte deres hjem fra kolonikirkegården, hvor de havde slået sig ned, så man kunne genrejse muren rundt om kirkegården og restaurere gravstenene, gav et meget skidt billede af den danske evne til kritisk selvrefleksion, selv i forhold til et relativt lille, fjernliggende – både geografisk og historisk – kolonieventyr. Dette viser måske netop, at selvforståelsen i forhold til den historiske arv som kolonimagt ikke nødvendigvis får bedre betingelser, når kolonierne ikke var så omfattende. Og det er interessant, fordi det præcist har været et bærende argument for blandt andet danske historikere, at den danske kolonihistorie relativt begrænsede omfang ikke skabte de samme problemer for dansk selvforståelse, som den gjorde for større europæiske imperier. Her stod portugisernes, englændernes og franskmændenes evner til at komme sig over deres imperiale storhedstid i vejen for deres egen accept af rollen som sekundationer i den nye verdensorden. I denne optik er der heller ingen plads til at spørge, hvilken rolle fortsatte 'rigsindskevne' tidligere kolonier, som helt klart identificerer sig selv som ikke-ligeværdige samarbejdspartnere i et rigsfællesskab, spiller i forhold til den nationale selvforståelse.

*Lars Jensen
Lektor
Kultur- og Sprogødestudier
Roskilde Universitetscenter*